

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr. budapesti kir. közjegyző.
KIADJA: A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Telefon 297—069.

Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekk számlája: 41.951.

- Dr. vitéz Fekete László: Újabb ingatlanjogi szabályok.
Dr. vitéz Fekete László: Az 1941. XV. t.-c. házasságjogi rendelkezései.
H. B. dr.: A gyámhatóság mint „hagyatéki bíróság”.
A pécsi kamara közgyűlése.
Közlemények.
Athelyezés.
Kitüntetések.
Ertekezlet a novellatervezet tárgyában.
Elmaradt a nyugdíjintézet rendkívüli közgyűlése.
Illetékkiszabási hivatalok közlési kötelessége.

Újabb ingatlanjogi szabályok.

Az 1940. április 20.-án kihirdetett 1940:IV. t.-c. (kishaszonbérletek alakításának, kisbirtokok és házhelyek szerzésének előmozdításáról s más földbirtokpolitikai rendelkezésekről) 24. §-a szerint:

„mező- vagy erdőgazdasági ingatlant nem magyar állampolgár élők közötti jogügylettel csak akkor szerezhethet, s ily ingatlanra árverés vagy árverés hatályával magánkézből eladás során vételi ajánlatot csak akkor tehet, ha a telekkönyvszerűen megjelölt ingatlan megszerzésére a földművelésügyi miniszter a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértve engedélyt adott.”

Ez a törvényi rendelkezés, valamint a hivatkozott t.-c.-nek

27. §-a (az esetre szóló rendelkezések, ha a mezőgazdasági ingatlant szerző fél a szerzést megelőzően állandóan más községben lakott, mint amely község határában a megszerzett mezőgazdasági ingatlan fekszik).

29. §-ának 2. és 3. bekezdése (a birtok-, házhelyszerzők, kishaszonbérletiek által fizetendő ellenérték-, haszonbér megállapításának módozatai és részesítés közös legelő-, erdő létesítése, kiegészítése céljából),

36. §-a (a telepítési törvény — 1936:XXVII. t.-c. 29. §-ának részbeni módosításával az átengedésre kötelezettek kártalanításának módozatai; az 1914. július 28. után az eladó szorult helyzetének kihasználásával vagy árverésen méltánytalan nyereséggel-, háború, háborús veszély vagy gazdasági válság idejében a rendkívüli esélyek kihasználásából eredő indokolatlanul nagy nyereség felhasználásával szerzett ingatlan ellenértékének csökkentett mértékben való megállapítása),

39. §-ának 2.—5. bekezdése (a 24. §-ban foglalt rendelkezések megszegésére vonatkozó büntető rendelkezések),

40. §-ának 1. bekezdése (a fennebbi 24. §. — nem magyar állampolgár engedély nélküli szerzése — tilalma ellenére, valamint az 1939:IV. t.-c. — zsidótörvény — 15. §-ában¹ foglalt rendelkezések megszegésével szerzett ingatlan átengedéséről, illetve értékesítéséről), végül

41. §-ának 2. bekezdése (nem zsidó és zsidó közös tulajdonában levő ingatlanok tekintetében a fenálló tulajdonközösség megszüntetését célzó rendelkezések)

az 1941. október 15.-én megjelent 280.000/1941. F. M. sz. r. (végr. r.) szerint az 1941. évi október 15.-ével² lépett hatályba.

E törvényi rendelkezések, valamint a végrehajtási rendelet s illetve a 2. jegyzetben említett módosító rendelet vonatkozó rendelkezése közül a következőket tartjuk szükségesnek kiemelni.

1. Mező- vagy erdőgazdasági ingatlan élők közötti szerzésénél a szerző magyar állampolgársága.

A végr. r. — az élők közti jogügyleti szerzés fogalmát kiterjesztve a jogügyletre alapított tényleges birtoklás útján való szerzés eseteire — előírja

a nem magyar állampolgár szerzéséhez szükséges engedély iránti kérelem előterjesztésének (2. §. 2. bek.), az engedély iránti kérelem elintézésének módját (3. §.), a megadott engedélynek joghatályát (4., 5. §.), majd

6. §-ában akként rendelkezik, hogy *telekkönyvi hatóság jogügylet vagy jogügyletre alapított tényleges birtoklás alapján való bejegyzés iránti kérelmet* — egyéb előfeltétele fennállása esetében is — *csak akkor teljesíthet, ha*

¹ L. Kir. Közjegyzők Közlönye 1939. évi 10. számában „Az ú. n. zsidótörvénynek s azzal kapcsolatos rendeleteknek a közjegyzői gyakorlatot érintő magánjogi rendelkezései“ című cikkemet.

² A törvény kihirdetése, 544 napig nem volt sürgős a szóbanlevő rendelkezések végrehajtása s az most egyszerre oly sürgössé vált, hogy 15.-én jelent meg a hatálybaléptető rendelet s ugyanazon napon hatályba is lépett, sőt „rendelkezéseit a már folyamatban levő ügyekre is alkalmazni kell“. (30. §.) Amiből az következett volna, hogy a korábban kötött és folyamatban levő ügyeket a telekkönyvi hatóságnak a végr. r. 6. §-a szerint el kellett volna utasítania, sőt — az ország távoleső részein 15.-én délelőtt nem vevén — amint hogy nem is vehetvén figyelembe ez új rendelkezést, az arra való figyelem nélkül kötött szerződés sorsa ugyancsak elutasítás lett volna.

A törvény nem tudása nem mentesít, ami más fogalmazásban azt jelenti, hogy a jogszabályokat tudni kell; ez manapság elég súlyos követelmény, ámde hogy a születendő jogszabályokat is tudni kell, igazán nem kívánható meg.

Ezt a jogszabályalkotó — sajnos nem előbb — belátván, október 18.-án megjelent a 67.400/1941. I. M. számú — módosító rendelet, mely ezt a különöséget kiküszöbölni kívánja, de nem küszöbölte ki az október 15.—17. napokon már elutasított és az akkori jogállapotnak megfelelően helyesen elutasított jogügyletekre nézve.

nem magyar állampolgár szerző csatolja a kormányhatósági engedélyt, magyar állampolgár szerző a bekebelezés iránti kérvényben vagy a kérvényhez mellékelte³ teljes bizonyító erejű okiratban büntetőjogi felelőssége tudatában kijelenti, hogy magyar állampolgár.

Nézetem szerint ezt a kijelentést célszerű magában az okiratban és pedig a zsidótörvény ingatlanforgalmi rendelkezéseinek végrehajtása tárgyában kiadott rendelet (43.300/1939. I. M. sz. r.) által megkövetelt nyilatkozattal egybefoglalva az okirat végén ilyenformán megtenni:

Az alulírott X. Y. (vevő, megajándékozott) büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy

a) magyar állampolgár vagyok és

b) ingatlanszerzési képességemet az 1939:IV. t.-c. (az ú. n. zsidótörvény) nem korlátozza (280.000/1941. F. M. sz. r. 6. §., 43.300/1939. I. M. sz. r. 1. §.) —

Ha *jogi személy* a szerző, az jó figyelembe, külföldön van-e székhelye (az ügyvezetés helye), vagy belföldön; az előbbi esetben az külföldinek, utóbbi esetben pedig belföldinek tekintendő; ily esetben a szóbanforgó nyilatkozatot — természetesen nem azt mondva, hogy a szerző jogi személy „magyar állampolgár“, hanem hogy az belföldi jogi személy — a képviselőre jogosult szerv adja meg.

A fennebb már említett 67.400/1941. I. M. sz. r. szerint a f. évi október 31-ig ily nyilatkozat illetve engedély nélkül előterjesztett kérvények nem utasíthatók el, hanem a fél annak 15 nap alatti bemutatására felhívandó.

Vitás lehet, hogy mi értendő „*mezőgazdasági ingatlan*“ alatt.

Miután ezirányban sem a korábbi földbirtokpoltikai jogszabályokban, sem az 1936. évi XXVII. t.-c.-ben (telepítési törvény), illetve ennek végrehajtási rendeletében (100.000/1937. F. M. sz. r.) biztos eligazítást nem találunk, ezirányban utalok a 8.360/1939. M. E. sz. r. 1. §. 4. bek.-ben, s illetve a 43.300/1939. I. M. sz. r. 13. §-ában foglaltakra⁴ melyek ugyan „az 1939:IV. t.-c. (zsidótörvény) alkalmazásában“, illetve az illető „rendelet alkalmazása szempontjából“ jelölik meg negatív, illetve pozitív fogalmazásban a „mezőgazdasági ingatlan“ fogalmát, de zsinórmértékül szolgálhatnak az 1940. évi IV. t.-c. e §-ának alkalmazásában is. —

A visszaesetolt keleti és erdélyi országrészekre vonatkozólag az 1440/1941. M. E. sz. r. 4. §-a már kimondotta, hogy e területeken mező- vagy erdőgazdasági ingatlant nem magyar állampolgár — mortis causa, tehát öröklés útján is — csak akkor szerezhethet, ha a szerzésnek a földművelésügyi miniszter a belügyi s honvédelmi miniszterrel egyetértve —

³ Ez a nyilatkozat — mint a 43.300/1939. I. M. sz. r.-tel megkívánt ú. n. zsidótörvényi nyilatkozat — magába a jogügyletről kiállított közokiratba (okiratba) is belefoglalható; a végr. r. u. i. itt sem kíván külön okiratot; szükséges azonban a nyilatkozat minden esetben (ha t. i. mező- vagy erdőgazdasági ingatlanról van szó), ha a szerző fél pl. ivadék vagy házastárs is.

⁴ L. fennebb hivatkozott cikkemet (Kir. Közjegyzők Közlönye 1939. évi 10. szám, 294. o.).

engedélyt adott⁵; e rendelkezés ez évi február 23.-án lépett hatályba és pedig kiterjesztő értelemben visszaható erővel.

Abban a kérdésben, hogy viszonylik egymáshoz a most hatályba lépett 280.000/1941. F. M. sz. r. az 1440/1941. M. E. sz. r. most említett rendelkezéseihez, nézetem az, hogy — miután amaz ezirányban rendelkezést nem tartalmaz — mint országos hatályú rendelkezés — mely kifejezetten kimondja (2. §. 3. bek.), hogy *mező- vagy erdőgazdasági ingatlanok nem magyar állampolgár által öröklés útján való szerzéséhez engedély nem szükséges* — implicite hatályon kívül helyezte ez utóbbi rendelkezéseket, — következésképpen halálesetre szóló szerzés esetén többé nem alkalmazandó e területeken az 1440/1941. M. E. sz. r. 4. §-ának ezirányú rendelkezése, valamint a 18.800/1941. I. M. számú rendelet 28. §-a és a 18.900/1941. I. M. számú rendelet.

II. *Mezőgazdasági (csak; erdő nem!) ingatlan szerzése estén, ha a szerző fél a szerzés időpontját megelőzően állandóan más községben lakott, mint amely község határában az illető ingatlan fekszik, a szerző fél figyelmeztetendő, hogy*

ily esetben a végr. r. 8., 9. §§-aiban részletezett szabályok szerint szélesebb körben gyakorolható az elővásárlási jog s illetve szélesebb körben tagadható meg elővásárlási jog gyakorlása nélkül is a tudomásulvétel.

Ez a rendelkezés a telekkönyvi hatóságokra is ró ismét egy új feladatot, mert az a végr. r. 9. §-a szerint az elővásárlási jog gyakorlását kizáró körülmény igazolását csak akkor fogadhatja el, ha az elővásárlási jog gyakorlásának a r. 8. §-a szerint nem lehet helye.

A fennebb már említett módosító rendelet szerint (2. §.), ha az október 31.-ig előterjesztett kérelemben a helybenlakás vagy az elővásárlási jog (tudomásul vétel) gyakorlásának (megtagadásának) valamely kizárási oka nem igazoltatott, a fél hiánypótlásra hívandó fel.

III. *A nemzsidók és zsidók között ingatlanok⁶ tekintetében fennálló tulajdonközösségek megszüntetése.*

Ha mezőgazdasági ingatlan többek osztatlan közös tulajdona és a tulajdonosok közt van olyan is, kivel szemben az 1939:IV. t.-c. (zsidótörvény) 16. §-a alapján átengedésre kötelezésnek helye nincs, a földművelésügyi miniszter az átengedésre kötelezéssel egyidejűleg intézkedik az ingatlan megosztása — tulajdonközösség megszüntetése — iránt (1940: IV. t.-c. 41. §. 2. bek.).

A végr. r. 15. §-a a törvény vonatkozó rendelkezéseinek bizonyos — a törvény 43. §-ában nem gyökerező — kiterjesztésével, másrészt bizonyos visszaható módon (az 1937. december 31. után, a visszacsatolt keleti

⁵ L. erre vonatkozólag a Kir. Közjegyzők Közlönye 1941. évi 3. számában „Jogszabályok különösen az ingatlanjogszabályok kiterjesztése a visszacsatolt keleti s erdélyi országrészekre“ című cikkemet.

⁶ „Ingatlan“ alatt csak mezőgazdasági ingatlan értendő, mert az 1940. évi IV. t.-c. 41. §-ában és a végr. r. 15. §-ában is felhívott 1939:IV. t.-c. (zsidótörvény) 16. §-a szerint átengedés tárgya csak mezőgazdasági ingatlan lehet.

és erdélyrészi területek tekintetében pedig az 1940. évi augusztus 30. napja után történt tulajdonközösség megszüntetést figyelembe nem véve⁷) állapítja meg az ez alapon megosztásra kerülő ingatlan fogalmát.

A végr. r. szerint *az ily tulajdonközösség megszüntetés háromféle úton történhet: a) jogügyleti úton (16., 17. §.), b) per útján (18. §.) és c) a törvény 41. §. 2. bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján szabályozott különleges nem-peres eljárás útján (19.—27. §.); szabályozza végül (28. §.) a r. az ily tulajdonközösség megszüntetésre vonatkozó telekkönyvi eljárást.*

E rendelkezések közül csak az a) alatti — *jogügyleti megszüntetést*, minthogy ez alá esik a *hagyatéki eljárás* vagy kivételes telekkönyvi eljárás során kötött osztályosegyezés is, — kívánom itt kiemelni.

Az ily megosztáshoz földművelésügyi miniszteri hozzájárulás szükséges;

a hozzájárulás iránti kérelem, melyhez három példányban csatolandó a szerződés s vázrajz az m. kir. gazdasági felügyelőséghez nyújtandó be;

a kérelem megszerkesztésénél figyelemmel kell lenni a r. 16. §. 3. bek. a)–c) pontjaira;

a gazdasági felügyelőség 15 nap alatt javaslatot tesz a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságához,

ez még mindig csak véleményt nyilvánít s az iratokat 30 nap alatt felterjeszti a földművelésügyi miniszterhez.

Ennyit mond az e vonatkozásban szűkszavú rendelet.

Nézetem szerint: ily esetben *a földművelésügyi miniszter hozzájárulásának megérkezéig a hagyatéki eljárás felfüggesztendő* s — mivel a földművelésügyi miniszter a döntést illetőleg határidőre kötve nincs — esetleg igen hosszú időn át függőben tartandó.

Dr. vitéz Fekete László.

Az 1941.: XV. t. c. házasságjogi rendelkezései.

A részben — és pedig egyebek közt házasságjogi részében is — az 1941. évi október 10.-vel hatályba lépett s a házassági jogról szóló 1894. XXXI. t.-c. kiegészítését és módosítását, valamint az ezzel kapcsolatban szükséges fajvédelmi rendelkezéseket tartalmazó 1941:XV. t.-c.-nek házasságjogi rendelkezéseire — ezek közül főleg a közjegyzői gyakorlatot is érintő rendelkezésekre — a figyelmet felhívni célja e soroknak.

Előljáróban egy azirányban — elég sűrűn — tapasztalt tévedést kell eloszlatnom, hogy' viszonylanak ennek a törvénynek a „zsidó“ meghatá-

⁷ Ez esetre tkvi szabályokat a r. nem ad.

rozására vonatkozó rendelkezései a zsidók közéleti s gazdasági térfoglalásának korlátozásáról szóló 1939:IV. t.-c.-nek, az ú. n. zsidótörvénynek ezirányú rendelkezéseihöz.

Ama lényeges kérdésben, hogy ki „tekintendő zsidónak“ (eme törvény terminológiája), illetve ki „zsidó“ (ama törvény terminológiája), a két törvény közt connexitas nincs.

Ha az 1939:IV. t.-c. 3.—21. §-ában megállapított korlátozásokról, a 22. §-ban említett kivándorlásról, a 23.—24. §-ában említett igazgatási jellegű intézkedésekről, a 25.—28. §-ában foglalt büntető rendelkezésekről, egyéb törvények vonatkozó rendelkezéseiről (p. o. 1940:IV. t.-c. 41. §.), az ezekkel kapcsolatos rendeletekről, mindezek alkalmazásáról van szó, — azirányban, hogy ki tekintendő zsidónak s kire nézve nem alkalmazandók — ha zsidónak tekintendő is — részben vagy egyáltalán e jogszabályok rendelkezései, az 1939:IV. t.-c. 1. és 2. §§-ai — s csak ezek — irányadók;

abban az esetben s csakis abban az esetben pedig, *ha az 1941. évi XV. t.-c. ama 9. §-áról illetve annak alkalmazásáról van szó, mely a nemzsidó és zsidó közötti házasságkötés tekintetében tiltó akadályt¹ állít fel s ezzel a házassági törvény eddigi 14 tiltó akadályához (1894:XXXI. t.-c. 14.—27. §§.) 15.-ül ezt intézményesíti s ha ugyanezen t.-c. 14. s 15. §-ában foglalt büntető rendelkezések alkalmazásáról van szó, — ama kérdés elbírálásánál, ki nemzsidó, ki zsidó, az 1941:XV. t.-c. (Htn.)² 9. §-ának s illetve e törvény most hatályba lépett rendelkezéseinek végrehajtása tárgyában kiadott 70.000/1941. I. M. sz. rendeletnek vonatkozó határozmányai irányadók;*

hogy ez így van, világosan kitűnik a hivatkozott törvényi rendelkezések szövegéből.³

Van tehát, aki zsidónak tekintendő (zsidó) mindkét törvény szempontjából s van, aki csak a Htn. alkalmazásában zsidó, az 1939:IV. t.-c. (zsidótörvény) alkalmazásában azonban nem tekintendő zsidónak, vagy ha nem is tekintendő zsidónak, korlátozott jogú (ez utóbbi t.-c. 1. §. 6. bek.) vagy

¹ E most intézményesített tiltó akadályt hallottam disparitas cultus akadályának nevezni; az egyházjogból ismeretes e megjelölés azonban ezt a tiltó akadályt nem fedi, lehetnek u. i. a házasságkötés egyazon hitfelekezettől tagjai s egyikük, ha nem is izraelita, mégis zsidó.

² A végr. r. jelöli röviden így a t.-c.-t — tartva magát a t.-c. címéhez; a t.-c. címe azonban nem egészen pregnánsan fejezi ki annak tartalmát, mert ezt elolvasván azt kell látnunk: nem a Ht. módosításáról s ezzel kapcsolatos fajvédelmi rendelkezésekről van igazában szó, hanem fajvédelmi rendelkezésekről s a Ht.-nek ezek kapcsán szükségessé vált módosításáról.

A hasonló irányú 1933. júl. 14-i német törvény címe: Gesetz zur Verhütung erbkranken Nachwuchses.

³ Az 1939:IV. t.-c. 1. §-a szerint „A jelen törvény alkalmazása szempontjából zsidónak kell tekinteni...“ viszont az 1941:XV. t.-c. 9. §-a szerint „A jelen §. alkalmazásában zsidó az...“

bár zsidónak tekintendő, nem alkalmazandók rá a zsidótörvény rendelkezései (u. e. törv. 2. §.). —

Ha összehasonlítom a két törvény *elvi álláspontját* abban a kérdésben, ki tekintendő zsidónak, ki nem s illetve ki zsidó, ki nem, — az elvi alap általában mindkettőnél ugyanaz: a zsidó fogalmi meghatározásánál kisegítő ismerv az izraelita hitfelekezethez való tartozás, vagy izraelita felmenőktől való leszármazás, mindkettő csak a nagyszülői parentélag nyúl vissza⁴ s ha a négy nagyszülő közül egynél több az izraelita hitfelekezethez tartozott, illetve az izraelita hitfelekezet tagjaként született, az unoka elvileg zsidónak tekintendő, illetve zsidó; míg azonban az 1939:IV. t.-c. (1. §. 2. és 3. bek.-eiben) — amint ezt felelős kormányzati tényező állapította meg — igen szövevényes és nehézkes szövegezésben — a faji állásponttal szemben az assimilációs felfogás javára széles körben tesz kivételt, a Htn. illetve a szép szabatosággal szerkesztett végrehajtási rendelete világos rendelkezésekkel szűk körben állapítja meg a kivételeket. —

Ezeket előrebocsátván áttérek a Htn. házasságjogi — s illetve a fennebb említett végrehajtási rendelet rendelkezéseinek ismertetésére.

A szóbanlevő új tiltó akadályt a törvény e szavakkal állítja fel: *nemzsidónak zsidóval házasságot kötni tilos* (9. §. 1. bek.);

úgy szintén *tilos házasságot kötni olyan nemzsidónak, kinek két nagyszülője az izraelita hitfelekezet tagjaként született* (l. alább) *olyan nemzsidóval, kinek csak egy nagyszülője is az izraelita hitfelekezet tagjaként született* (9. §. 3. bek. utolsó mondat);

nem esik tilalom alá zsidó nőnek külföldi állampolgárságú nemzsidóval kötendő házassága (9. §. 2. bek.); viszont

a tilalom alá esik külföldi állampolgárságú nemzsidó nőnek magyar állampolgár zsidóval kötendő házassága (r. 1. §. 2. bek. 2. p.);

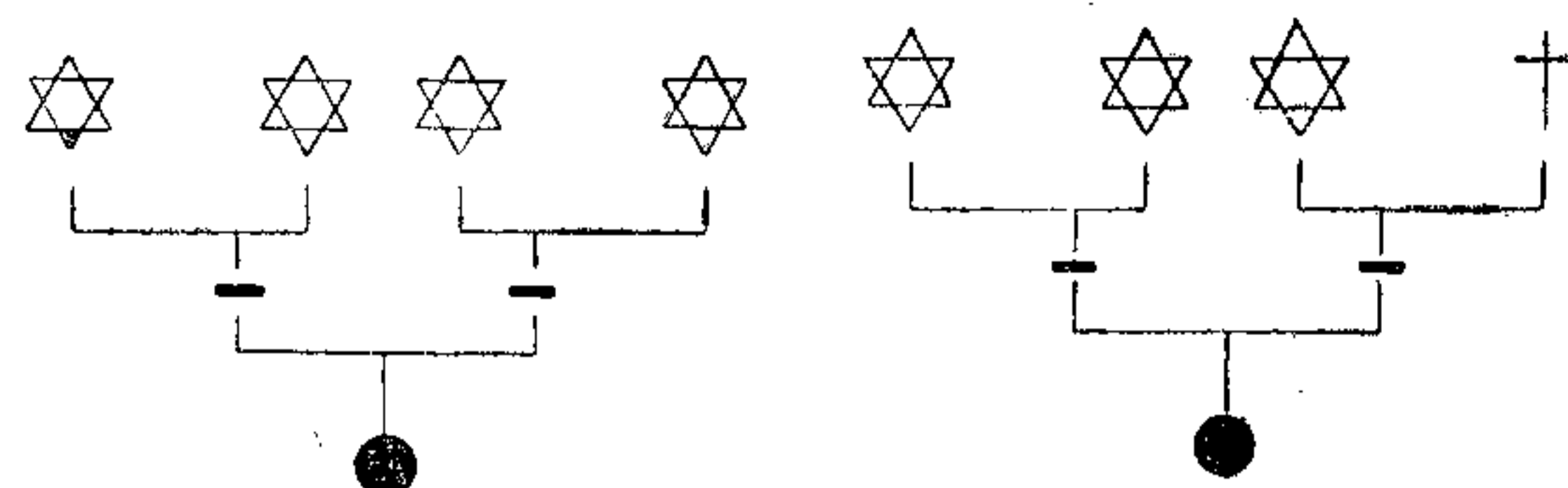
megszűnik a tiltó akadály, ha az igazságügyminiszter felmentést adott (9. §. ut. bek.).

E tilalom szempontjából tehát két körülményre kell figyelemmel lenni: a) *a házasságkötés állampolgársága* és b) *azok nemzsidó vagy zsidó volta;*

a) az *állampolgárságot* illetően csak azt jegyzem meg, hogy ha az állampolgárság meg nem állapítható, e vonatkozásban az illető elvileg magyar állampolgárnak tekintendő (r. 1. §.), ha azonban az ilyen Magyarországon kíván házasságot kötni, a r. 12. §-a értelmében az iratok — az anyakönyvvezetőre kötelező — állásfoglalás végett az igazságügyminiszterhez felterjesztendő.

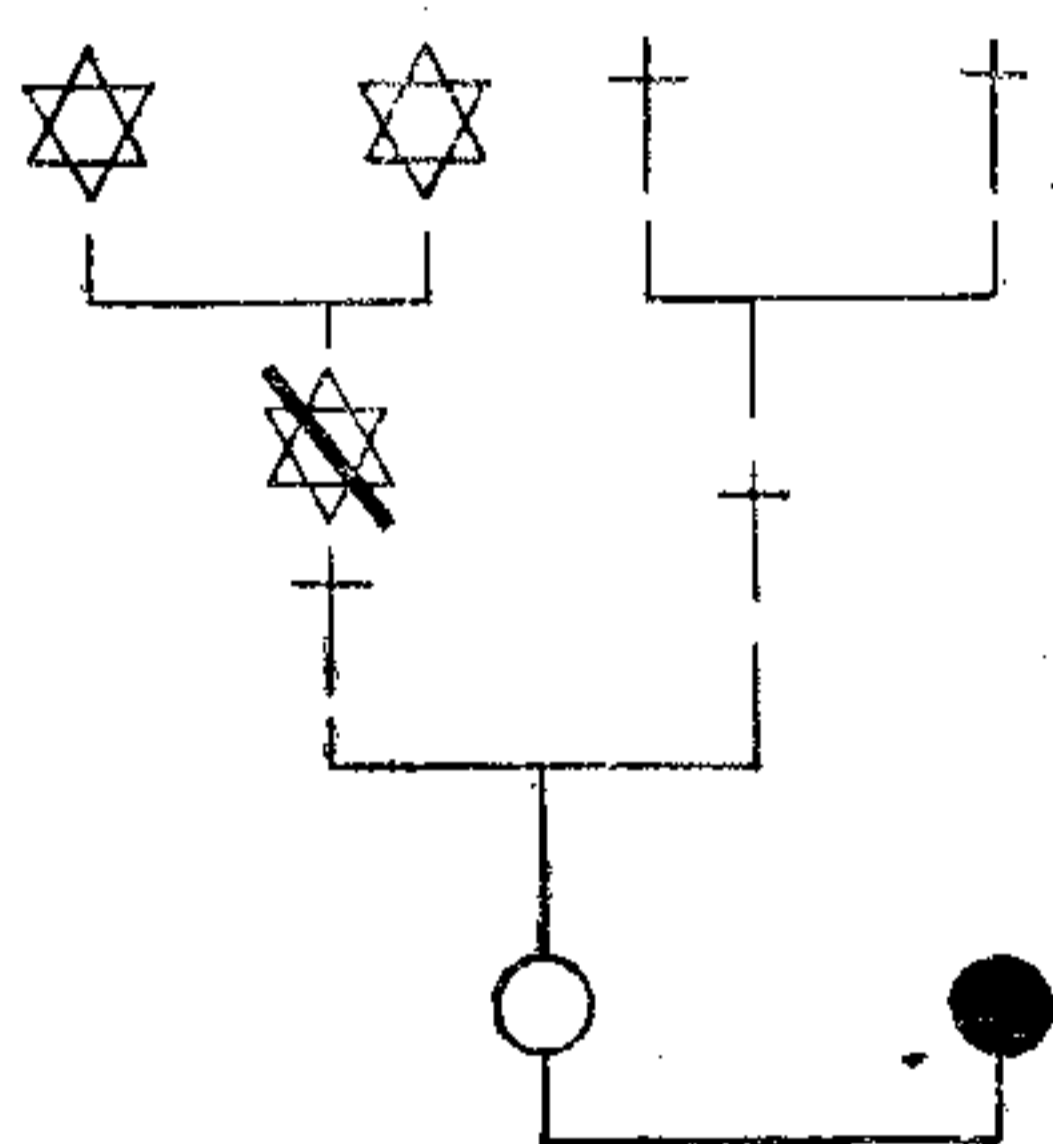
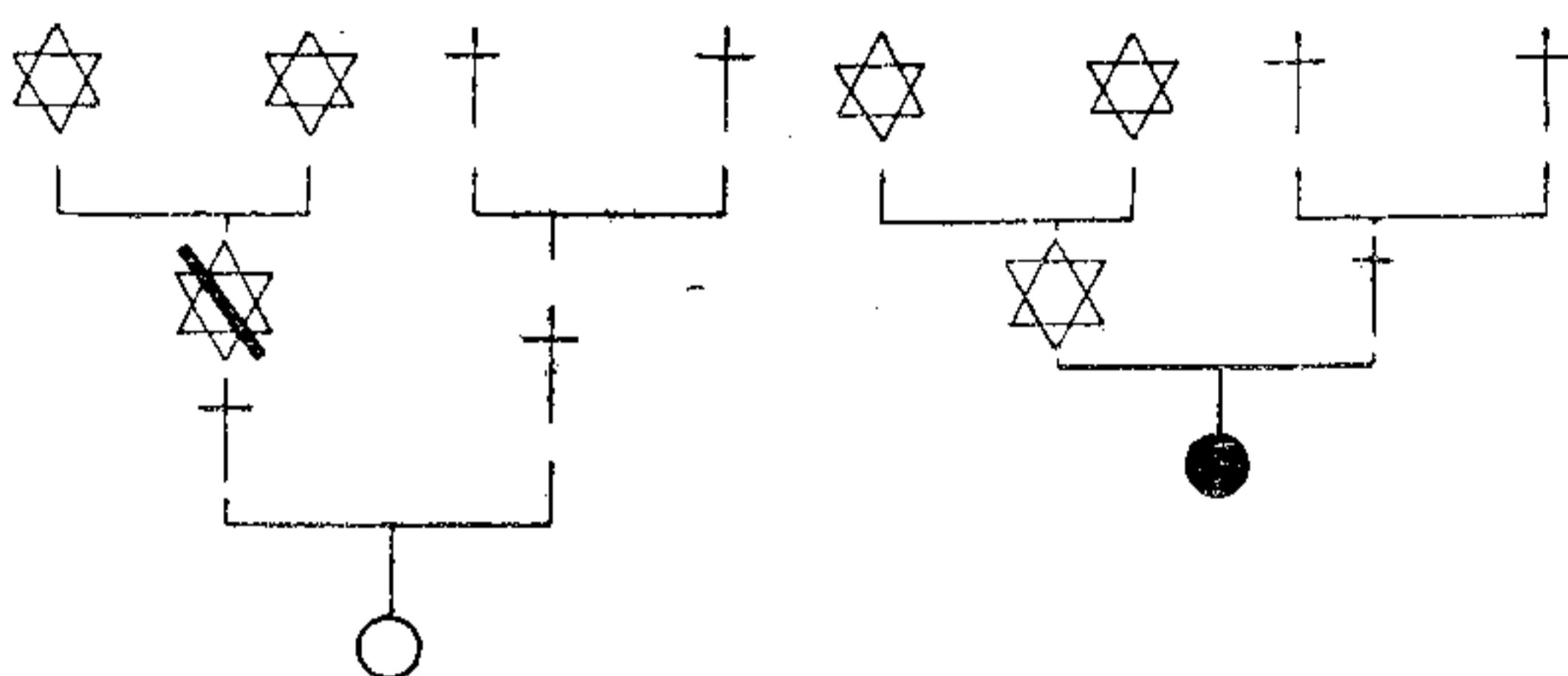
b) Abban a tekintetben, hogy házasságkötés szempontjából *ki a nemzsidó és ki a zsidó*, világos és biztos útbaigazítást ad a r. 2. s 3. §-a. E vonatkozásban

⁴ Ha tehát valakinek pl. valamennyi dédszüleje az izraelita felekezethez tartozott legyen, de nagyszülői közül három született keresztény, az illető nem zsidó, ha csak ő maga nem volt — illetve nem tagja az izraelita hitfelekezettnek.

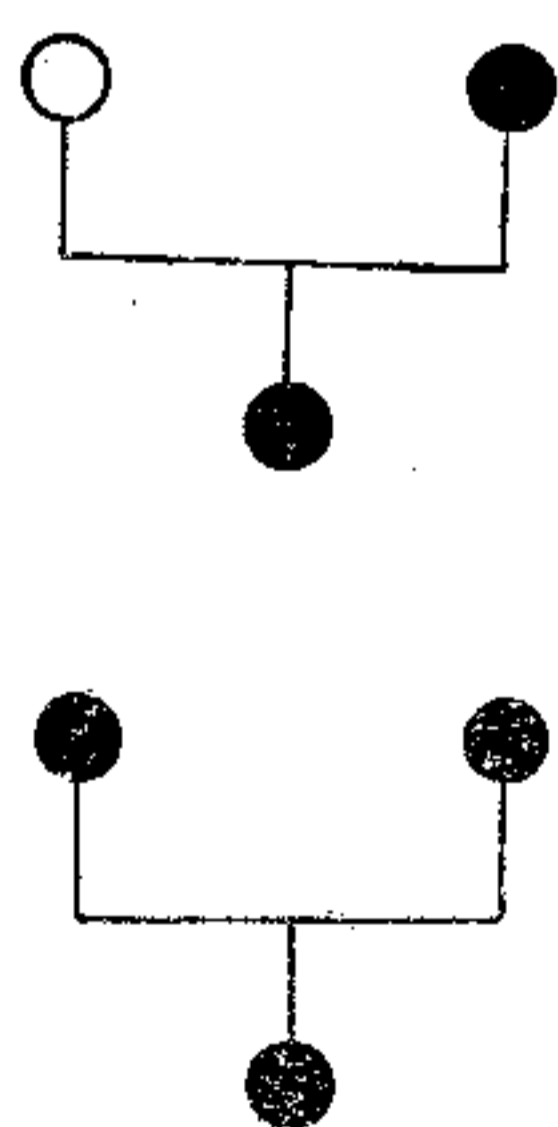

az, akinek négy vagy három nagyszülője az izraelita felekezet tagjaként született, feltétlenül zsidó;

az, kinek két ily nagyszülője van, a másik két nagyszülő azonban született keresztény (nem izraelita hitfelekezet tagjaként született), esetleg nemzsidó, esetleg zsidó; ha t. i. az ilyen maga keresztény felekezet tagjaként született s az is maradt, továbbá mindkét szülője annak a házasságnak megkötésekor, melyből ő született, keresztény hitfelekezet tagja volt, az illető nemzsidó, egyébként zsidó;

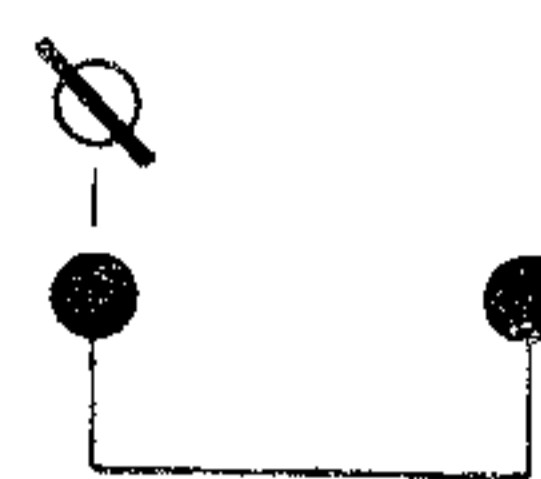
ha az, aki a most mondtak szerint nem-zsidó, a tilalom ellenére ezután zsidóval köt házasságot, zsidóvá lesz;

az, ki nemzsidónak a tilalom ellenére zsidóval kötött házasságából származik, zsidó;

az, ki zsidó szülőknek ez után kötött házasságából származik, — immár tekintet nélkül távolabbi leszármazására (nagyszüleire) — zsidó;

* Éles elválasztásul a különböző fogalmaknak megkülönböztető jelet kell alkalmaznom egyfelől — keresztény-, izraelita hitfelekezet tagjakénti születésekre, másfelől a nemzsidó-, zsidó megjelölésére, lehet u. i. pl. „keresztény felekezet tagjaként született“ „zsidó“.

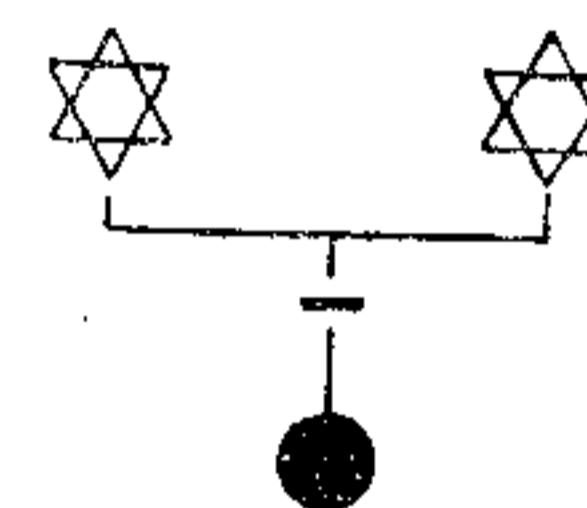

az az eredetileg nemzsidó, ki 1941. október 9. után⁵ az izraelita hitfelekezetbe áttérve s zsidóval házasságot kötve, ha utóbb ismét keresztény hitfelekezet tagja lesz is,⁶ zsidó; végül

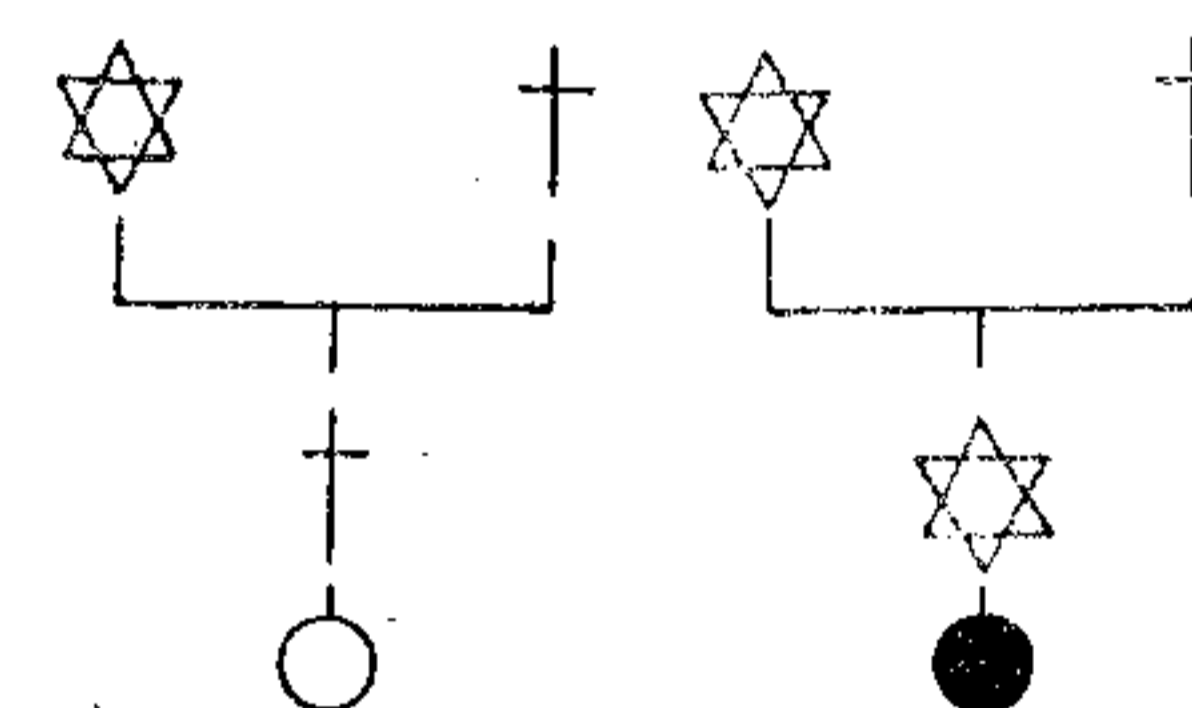

aki maga, az izraelita hitfelekezet tagja, — tekintet nélkül származására, — zsidó. —

Ha a házasságon kívül született gyermek, a nemzsidó-zsidó minősítés szempontjából különbséget kell tenni: közokiratban vagy bíróságon⁷ megtörtént-e az atyai elismerés vagy nem; ha igen: a fennebb ismertetett rendelkezések alkalmazandók, mintha az atya, illetve szülői törvényesek lennének; ha nem: csak az anyai nagyszülők vétetnek figyelembe s az ilyen zsidó:

ha a két nagyszülő az izraelita hitfelekezet tagjaként született,

az egyik nagyszülő az izraelita, — a másik nem-izraelita hitfelekezet tagjaként született és ama kellek valamelyike, hogy ő maga keresztény felekezet tagjaként született s az maradt, anyja pedig az ő születésekor keresztény hitfelekezet tagja volt, hiányzik;

egyébként a házasságból születetteket illetően az irányban fennebb elmondottak, ezeken kívül ki zsidó még, a házasságon kívül születettekre is alkalmazandók.

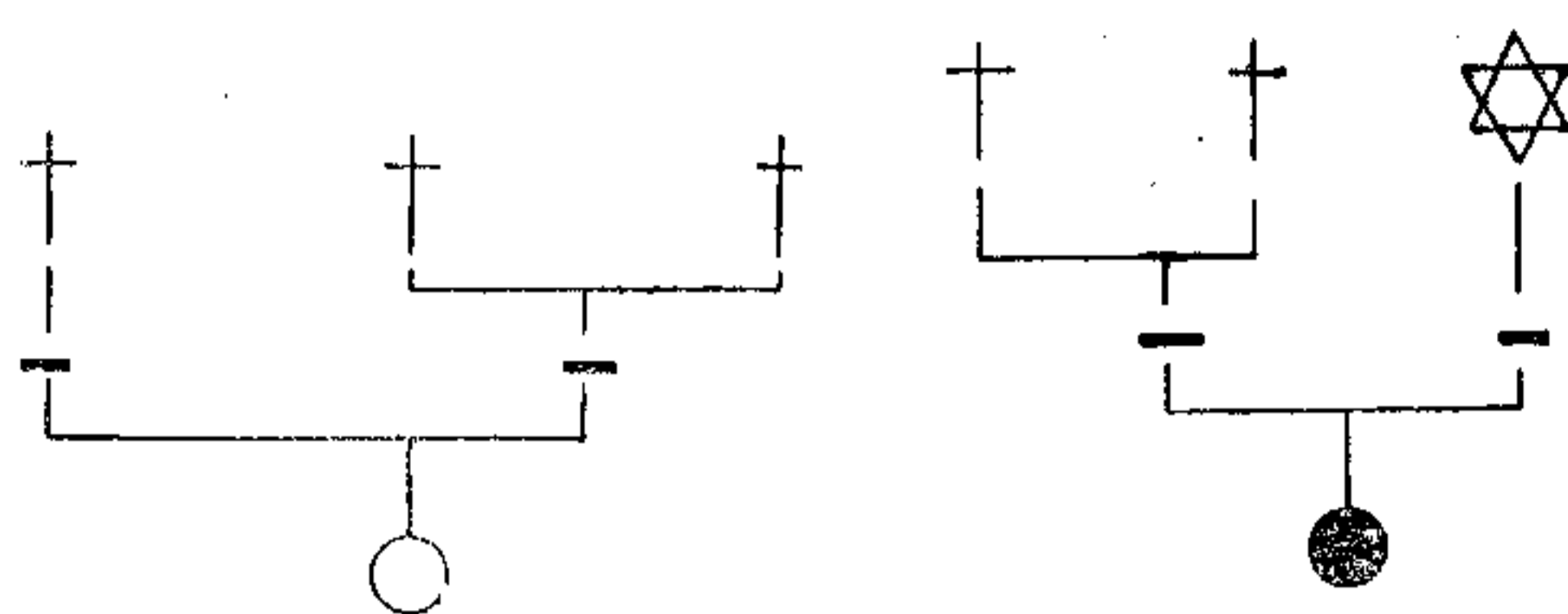
Az a házasságon kívül született, kinek anyja is házasságon kívül született, aszerint, amint anyja keresztény vagy izraelita hitfelekezet tagjaként született, olybá tekintendő, mint akinek két nagyszülője a keresztény — illetve izraelita hitfelekezet tagjaként született. —

⁵ A r. „1941. október 10.“ utáni időről szól, a Htn. „a törvény hatálybalépése után“-i időről, október 10. napja — ez az egy nap — amaz szerint nem esik a kritikus időbe, emez szerint igen. Ezért írok a r.-tel (3. §. 7. p., 7. §. 3. bek.) szemben „október 9.“-et.

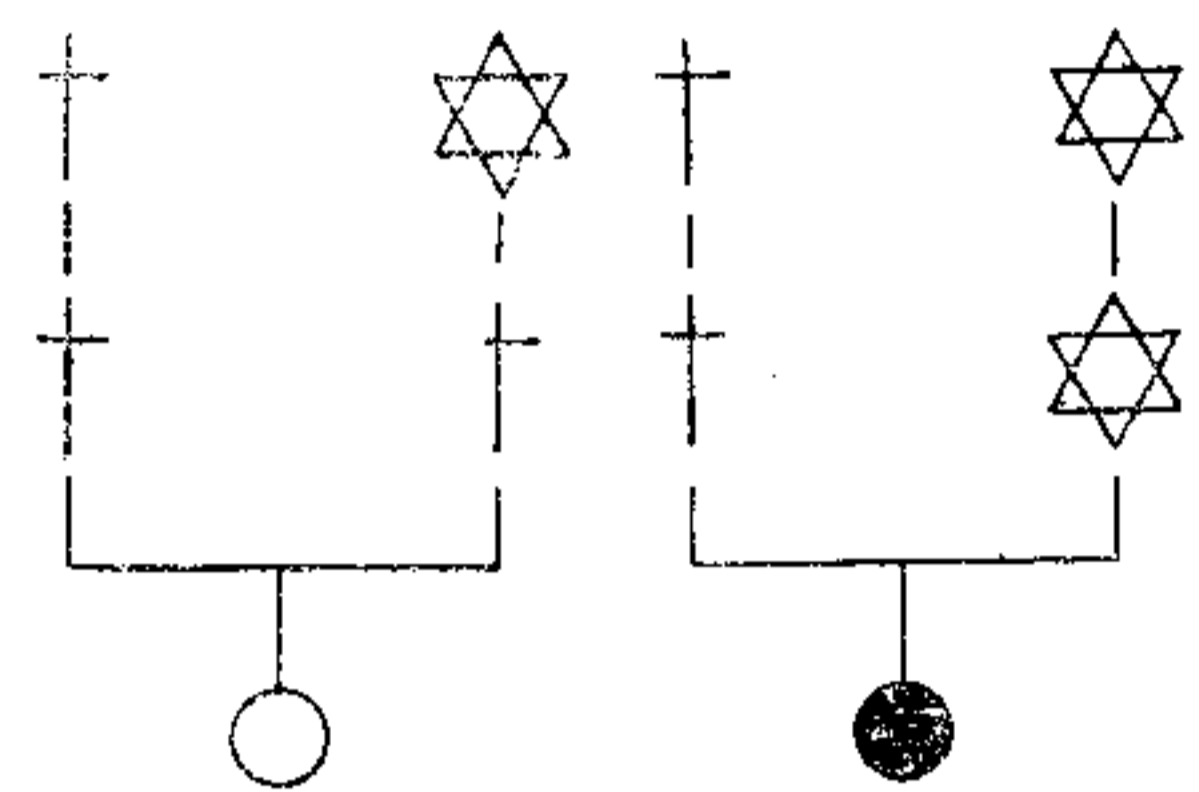
⁶ A tilalom megkerülésének lehetőségét kizáró rendelkezés.

Maga a törvény (9. §. bek.) is valamivel jobban fejezte volna ki ezt így: ... a zsidókkal egy tekintet alá eső személy marad, ha utóbb ismét keresztény hitfelekezet tagjává lett is.

⁷ L. különösen 377/1922. M. E. sz. r.

Ha a házasuló maga házasságból született, de egyik szülője házasságon kívül született, aszerint, amint az ily szülő anyja keresztény vagy izraelita hitfelekezet tagjaként született, e szülő ágán a két nagyszülő keresztény — illetve izraelita hitfelekezet tagjaként születettnek tekintendő.

Ha az ily házasulók mindkét szülője házasságon kívül született, — azzal az eltéréssel, hogy a „gyermek születésének időpontja“ helyett „a szülők házasságkötésének időpontja“ veendő figyelembe⁸ — az el nem ismert házasságon kívül született gyermekre vonatkozólag fennebb elmondott szabályok alkalmazandók.

Mindezek ismeretében áttérhetünk a származás igazolásának módjára, mely — amint látni fogjuk — közvetlenül érintheti a közjegyzői praxist.

Házasságkötés előtt az alább körülírt — különböző szövegű — nyilatkozatok valamelyike állítandó *lehetőleg* az állami nyomda által kiállított úrlapon — ki, melyet a házasuló vagy a kihirdetésre illetve lakhely szerint illetékes anyakönyvvezető előtt ír személyesen alá vagy az aláírását a kir. közjegyzővel hitelesítteti.

I. Az a nemzsidó házasuló, kinek — legjobb tudomása szerint — négy vagy három nagyszülője született keresztény, — az a nemzsidó — házasságon kívül született házasuló, kinek mindkét nagyszülője született keresztény, e szövegű nyilatkozatot állítja ki:

„Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy legjobb tudomásom szerint egy nagyszülőm sem (négy nagyszülőm közül csak egy) született az izraelita hitfelekezet tagjaként, magam nem vagyok az izraelita hitfelekezet tagja és nem kötöttem az 1941. évi október hó 10. napja után az izraelita hitfelekezet tagjaként zsidóval házasságot“.

E nyilatkozat kiállításánál, ha a nemzsidó származás tekintetében alapos kétség nem merül fel, az ily házasuló e vonatkozásban a nyilatkozaton kívül mást (felmenők anyakönyvi kivonatai stb.) produkálni nem tartozik; ha alapos kétség merül fel, a r. (6. §. ut. bek.) előírja, a házasuló mily anyakönyvi kivonatok bemutatására is kötelezhető.

II. Az a nemzsidó házasuló, kinek csak két- illetve (ha oly házasságon kívül született gyermek, kinek mindkét szülője házasságon kívül született) csak egy nagyszülője született keresztény, az a házasságon kívül született nemzsidó házasuló, kinek csak egy nagyszülője született keresztény, — a r. 7. §. 1. bek.-ben felsorolt anyakönyvi kivonatok és egyéb igazolás

⁸ Vagyis nem az bír jelentőséggel, hogy az anya a gyermek születésekor keresztény volt-e, hanem — mint a törvényes gyermeknél — hogy a szülők a házasság megkötésekor mindketten keresztények voltak-e.

bemutatása mellett a fennebb megjelölt módon e szövegű nyilatkozatot állítja ki;

„Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy nem voltam és nem vagyok az izraelita hitfelekezet tagja és nem kötöttem az 1941. évi október hó 10. napja után zsidóval házasságot.“

III. Az a házasuló, ki az izraelita hitfelekezet tagja, e szövegű nyilatkozatot állítja a fennebb megjelölt módon ki:

„Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az izraelita hitfelekezet tagja vagyok.“

Az ily házasulónak e vonatkozásban egyebet produkálni nem kell.

IV. Az a zsidó házasuló, ki nem tagja az izraelita hitfelekezetnek, zsidó származásának igazolására a fent irt módon e szövegű nyilatkozatot állítja ki;

„Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy legjobb tudomásom szerint négy (három, illetve két, illetve mind a két, illetve egyetlen) nagyszülőm az izraelita hitfelekezet tagjaként született.“

Ez a nyilatkozat a zsidószármazás igazolására elég abban az esetben, ha az ily házasuló születési anyakönyvi kivonata szerint az izraelita hitfelekezet tagjaként született; ha nem, bemutatandók a r. 8. §. 5. bek.-ben elősorolt anyakönyvi kivonatok. —

Az igazságügyminiszter a Htn. 9. §. ut. bek. értelmében különös méltánylást érdemlő okból a tilalom alól abban az esetben felmentést adhat, ha nemzsidó oly zsidóval szándékozik házasságot kötni, akinek csak két nagyszülője született izraelita s ő maga kereszténynek született vagy 7. életévének betöltése előtt keresztény hitfelekezet tagja lett s mindkét esetben az is maradt.⁹

Ha az igazságügyminiszter ily felmentést adott, az illető házasuló származási adat igazolására nem kötelezhető. —

Ha a külföldi vagy kétes állampolgárságú házasuló Magyarországon kíván házasságot kötni, az iratok — köztük a fennebb I.—IV. alatt említett nyilatkozatok is — állásfoglalás végett az igazságügyminiszterhez terjesztendők fel; ha magyar állampolgár az 1894: XXXIII. t.-c. 59. §-a értelmében tanúsítványt kér az igazságügyminisztertől, a I.—IV. alatti nyilatkozatok is bemutatandók.

Ha a származás igazolására anyakönyvi kivonatok lennének bemutatandók, felmenthető a házasuló ezek bemutatásának kötelezettsége alól, ha a vonatkozó adat más közírással, vagy magánírással (cselédkönyv, útlevel, stb., magánfélnek közírással vagy magánírással kiállított nyilatkozata) igazolható vagy valószínűsíthető; nem menthető fel azonban a házasuló a fennebb I.—IV. alatt említett nyilatkozatok bemutatásától. —

Erdélyi szombatos, ha nem az izraelita hitfelekezet tagja és származásánál fogva nemzsidó (lehet u. i. négy nagyszülője zsidó), nemzsidó; hogy szombatos-e vagy ilyen ivadéka-e a házasuló, ezt az igazságügyminiszter

⁹ Annyiban tágíthat tehát az igazságügyminiszter a r. 2. §. 2. p. körén, hogy 1) az keresztény születés helyett a 7. életév előtti áttérés is elegendő és 2) elejtheti a szülők házasságkötés előtti keresztény voltának kötelezettségét.

által kérelemre kiállított tanúsítvány (*szombatos tanúsítvány*) igazolja (71.000/1941. I. M. sz. r.); a tanúsítvány megállapítja, hogy az illető az 1939:IV. t.-c. valamennyi rendelkezése s az 1941. évi XV. t.-c. szempontjából vagy csak egyes rendelkezések szempontjából esik-e a zsidókkal egy tekintet alá. —

Nem lépett még hatályba a Htn. 6. §-a, mely a Ht. 55. §-ában megállapított megtámadási okot („lényeges személyi tulajdonság“-ra vonatkozó *megtévesztés*) illetve a „lényeges személyi tulajdonság“ fogalmi körét kiterjeszti a Htn. 1. §-ában megjelölt betegségek (fertőző gümőkór, fertőző venereás betegség) tekintetében tudatosan — akár valótlan tény állításával, akár való tény elhallgatásával — elkövetett megtévesztésre.

Ellenben hatálybalépett

a Htn. 7. §-a, mely a Ht. 54. §-át oly irányban egészítette ki, hogy a *tévedés* ott meghatározott 6 esetéhez (error in negotio, error in persona, impotentia coeundi, elítéltetés, teherbenlét, holtnaknyilvánított visszatérte) 7.-ül iktatja törvénybe az egyik házastársnak házasságkötéskor fennálló gyógyíthatatlan elmebetegségét, ha a másik házastárs ezt nem tudta, s a körülményekből nem következtethette;

a 8. §., mely szerint *bontóperben* (Ht. 76—80. §.) a felbontásnak nem akadályozza az, hogy a bontóok keletkezése után a vétkes házastárs elmebetegségre esett; valamint

hatályba lépett a 10. §., mely szerint ha a nemzsidó-zsidó közti házasság tiltó akadályozza (9. §.) ellenére házasságot kötnek, a házasság *megtévesztés* (Ht. 55. §.) címén megtámadható, ha a megtévesztés oly tény-körülményekre vonatkozik, mely a házastársnak a törvény szerinti nemzsidó vagy zsidó minősítése szempontjából lényeges, ha a megtévesztés tudatosan idéztetett elő; vagyis: törvéynél fogva „lényeges személyi tulajdonság“ a nemzsidó-zsidó minősülés;

hatálybalépett végül a Htn. 14. §., mely súlyos büntetést ír elő a nemzsidó-zsidók közti házasság tilalmának megszegésére, és pedig mind a házastársokra, mind a polgári tisztviselőre, utóbbira gondatlansága esetére is.

Dr. vitéz Fekete László.

A gyámhatóság mint „hagyatéki bíróság“.

(H. B. dr.) A végintézkedés nélkül meghalt N. F.-né hagyatékát a 88.008 P. 67 fill. értékű ingó és ingatlanvagyon képezte. Örökösei: leszármazói, úgymint N. P. nagykorú gyermeke, továbbá előbb elhalt gyermeke jogán három kiskorú unokája.

A hagyatéki jogerős átadása után hat évvel a nagykorú örökös beadvánnyal fordult a hagyatéki bírósághoz és e beadványban a következőket adta elő:

Örökösök és túlélő férje közszerzők voltak. A hagyatéki tárgyalása alkalmával azonban az örökösök ezt nem tették szóvá, az ebből eredő igényeiket nem érvényesítették és ekként az örökösök hátramaradt házastársa telekkönyvi tulajdonában lévő, de közszerzemény címén felerészben az örökösököt illető ingatlanvagyonnak, valamint a közszerzeményi ingóságoknak leltározását mellőzték.

E közszerzemény címén az örökösököt illető ingatlan és ingóvagyon 1.128.488 P. értéket képvisel, mely értékből, az alaphagyatéki tárgyalásakor, annak csupán lényegtelen töredéke képezte az eljárás tárgyát. E beadványban kérte, hogy a póthagyatéki leltározása és a póthagyatéki eljárás lefolytatása végett a hagyatéki iratokat az illetékes kir. közjegyzőnek adja ki a bíróság.

(Bár teljesen lényegtelen, de a felmerülhető problémák kikapcsolása érdekében meg kell említeni, hogy úgy a beadvány érkezése, mint a később lefolytatott póthagyatéki eljárás idején az örökösök közül az unokák kivétel nélkül kiskorúak voltak.)

Az ekként tudomásra jutott és az Öe. 2. §-ának 1. pontja alapján hivatalból megindult póthagyatéki eljárás során az első hagyatéki ügyben kitűzött tárgyalásra megidézett érdekeltek, egyéb elfoglaltságukra hivatkozva nem jelentek meg és a tárgyalás elhalasztását kérték. Az újból kitűzött tárgyalásra sem jelentek meg s így a hagyatéki tárgyaló kir. közjegyző a póthagyatéki eljárást a rendelkezésre bocsátott hivatalos adatok, okmányok és becsértékek alapján leltározta, a póthagyatéki állagát és az örökösöket megállapította, majd a póthagyatéki vagyon átadása végett az iratokat a bíróságnak e közben hozott és alább részletesen ismertetendő végzése következtében, a bírósághoz betérjesztette.

Időközben ugyanis az történt, hogy az örökösök túlélő férje és az érdekeltek leszármazó örökösök között a nem vitás közszerzeményi igényösszegszerű megállapítása, valamint annak kielégítése végett a v.-i árvaszék előtt egyezkedő tárgyalások indultak meg, melyek azután eredményre is vezettek.

A gyámhatóság előtt készült jegyzőkönyvben örökösök hátramaradt házastársa elismerte, hogy a „nevén és birlalatában lévő egész vagyon fele közszerzemény címén néhai feleségét, illetve annak jogán gyermekeit, illetve unokáit illeti“.

A v.-i árvaszék 18.449/1940. sz. véghatározatának indokolása szerint a nagyapja és az örökösök között megindult tárgyalások azt célozták, hogy „az örökösök részére már megnyitott nagyanyai örökséget, a közszerzeményi vagyont“ miként adják ki az örökösöknek.

Az érdekeltek között e tárgyban 1940. október 26. napján létrejött magánokiratba foglalt osztályos egyezség az anyai, illetőleg nagyanyai örökség fejében kiadott ingatlan és ingóvagyon átadását tartalmazza, melynek átvétele ellenében az örökösök anyai, illetve nagyanyai vagyonból reájuk háruló örökrészüket teljes és végleges kiegyenlítését ismerik el.

Ennek az osztályos egyezségnek 26. pontja értelmében „köteles a nagykorú örökös a gy.-i kir. járásbíróság előtt folyamatba tett pótleltározás és póthagyatéki eljárás iránti kérelmet visszavonni“, mert ezek az öröklési igények az osztályos egyezség értelmében rendezést nyertek.

Ezt az osztályos egyezséget a v.-i árvaszék jogerősen jóvá is hagyta, míg N. P. nagykorú örökös a póthagyatéki eljárás megszüntetése iránt valóban kérelemmel fordult a gy.-i kir. járásbírósághoz. A hagyatéki bíróság Pk. I. 14.492/1936/27. sz. alatt hozott végzésével e kérelemnek helyt is adott és az iratokat a hagyatéki tárgyaló kir. közjegyzőtől visszavette.

E végzés indokolását teljes egészében közöljük.

„A póthagyatéki leltározást és eljárást N. P. örökös a bírósághoz 1940. május 9.-én benyújtott beadványában kérte azon az alapon, hogy

minden vagyon, amely N. F.-né elhalálozásakor N. F. nevén állott közszerzemény volt és erre nézve a hagyatéki eljárás lefolytatva nem lett. Utóbb 1941. január 23.-án a bírósághoz intézett beadványában kérelmét visszavonta;

a visszavonáshoz az ellenérdekű kiskorú örökösök képviselőjével megbízott v. vármegye árvaszéke 3210/1941. sz. alatt hozzájárult.

A közszerzeményi jog különben is a családi vagyoni jog körébe tartozik és mint ilyen, nem öröklési, hanem kötelmi jogi természetű. Ennek tehát az örökösödési eljárásba való bevonása csak az esetben foghat helyt, ha az a felek megegyezésén alapul. Ha a felek között ebben a kérdésben egyezség nem jött létre, a törvény rendes útján külön pernek van helye.

Amikor tehát kérvényező a póthagyatéki eljárást és leltározást anélkül, hogy e kérdésben valamennyi fél között egyezség jött volna létre, a közszerzeményre alapította, az eljárás megindításának mindaddig nem volt helye, míg jogerős ítélettel nem igazolta, hogy valamely vagyontárgy közszerzeményi és így hagyatéki jellege megállapítást nyert.

A tárgyaló kir. közjegyző a póthagyatéki vagyon értékét, az örökösöket, valamint ennek az igényének átszállására vonatkozó megállapításokat tartalmazó jegyzőkönyv és hagyatéki iratok beterjesztése után meghozott ezt a bírói végzést abban a feltevésben, hogy a felmerült hatásköri összeütközést az 1907. évi LXI. t.-c. alapján a másodfokú bíróság majd megállapítja és az iratokat a hatásköri bírósághoz felterjeszti, jogorvoslattal támadta meg, melyben hivatkozással a gyámhatóság fenti véghatározatában történt azon megállapításra, hogy az örökösök után igen is maradt jelentős közszerzeményi vagyon (amit egyébként a túlélő férj a gyámhatóság előtt el is ismert) továbbá, hogy a kiskorú örökösökre való tekintettel hivatalból megindult póthagyatéki eljárást kérelemre megszüntetni nem lehet, végül, hogy a gyámhatóság nem vonhatja hatáskörébe a hagyatéki ügyek rendezését, mert ez kizárólag bírói hatáskörbe tartozik, elvi alapon kérte az elsőfokú végzés megváltoztatását.

A gy.-i kir. törvényszék a Pk. f. 1218/1941/31. sz. végzésével a felfolyamodást hivatalból visszautasította.

A végzés indoklásában azonban a kir. törvényszék azt is kimondotta, hogy az első bíróság sérelmezett végzésének a póthagyatéki eljárás megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseit hivatalból sem bírálhatta felül, mert a v.-i vármegye árvaszéke 3210/1941. sz. értesítése szerint az illetékes gyámhatóság a kiskorú örökösök érdekében az eljárás lefolytatását szükségesnek tartotta és a póthagyatéki eljárás megszüntetéséhez is kifejezetten hozzájárult.

Ez a tényállás.

Leegyszerűsítve a kérdést a jelen esetben a következő hibák történtek:

1. A gyámhatóság minden erre vonatkozó törvényes alap nélkül saját hatáskörébe vont egy hagyatéki ügyet akként, hogy megállapította az örökösöket, megállapította a hagyatéki vagyont és annak értékét és az örökösödési jogot az előtte létrejött osztályos egyezség gyámhatósági jóváhagyásával saját hatáskörében rendezte.

2. A hagyatéki bíróság viszont az Öe. 2. §. értelmében hivatalból megindult hagyatéki eljárást a felek kérelmére megszüntette akkor, midőn

a rendelkezésre álló adatok alapján jelentős összegű vagyontárgyak hagyatéki jellegét senki sem vonta kétségbe.

3. A kir. törvényszék pedig a hivatalból megindult hagyatéki eljárás kérelemre történt megszüntetését tudomásul vette azon a címen, hogy a kiskorú örökösöket képviselő vármegyei árvaszék az eljárás lefolytatását szükségtelennek tartotta.

Előre kell bocsájtanunk, hogy a felmerült kérdések jogvitára nem igen alkalmasak. Minden megállapításunk nyílt kapukat dönget. Mégis úgy véljük, hogy a tárgy fontossága szükségessé teszi, hogy e határozatokhoz néhány rövid megjegyzést fűzzünk.

ad. 1. A v.-i árvaszék pontosan 45 évet tévedett.

Az 1877. évi XX. t.-c. vonatkozó rendelkezései helyébe ugyanis 1896. január 1.-én lépett életbe az örökösödési eljárásról szóló törvény. Azóta a hagyatéki ügyek rendezése nem a gyámhatóságok, hanem: „kizárólag a kir. járásbírók hatáskörébe tartozik“. (Öe. 6. §.).

A hagyatéki eljárás a perenkívüli bírói jogszolgáltatás kizárólagos feladata tehát és kizárólag az illetékes kir. bíróságok határozatai azok, melyek a hagyatéki vagyon állagának, örökösöknek, valamint a vagyon átszállásának megállapítását közhitelű alakban bizonyítják.

Ehhez kétség nem fér, itt vita nem merülhet fel.

Amidőn tehát a v.-i árvaszék jegyzőkönyvében a póthagyatéki vagyon állagát, az örökösök örökösait megállapította, majd az örökösök igényét a magánokiratba foglalt osztályegyezséggel rendezettnek nyilvánította, — valójában nem tett mást, mint egy hagyatéki ügyet az arra illetékes bíróság hatásköréből elvonva, saját hatáskörébe vont, letárgyalt, jóváhagyott és átadott.

(Szerény véleményünk szerint ez a hatásköri összeütközés tankönyvi esete és a bíróságnak, mely hatáskörét és illetékességét a póthagyatéki letárgyalására adott megbízásával megállapította, a tudomására jutott hatásköri összeütközést az 1907. évi XLI. t.-c. 7. §-ának 5. pontja értelmében a hatásköri bírósághoz kellett volna felterjesztenie.).

ad. 2. A hagyatéki bíróság eljárást megszüntető határozata hasonló kardinális tévedéseken alapul.

Nem vitás ugyanis, hogy a póthagyatéki ügyben kiskorúak lévén érdekelve, az eljárás az Öe. 2. §. 1. pontja értelmében hivatalból folytató le.

A kiskorúak érdekeit fokozottabb védelemben részesítő ez a törvényi eljárás kizárólag abban az esetben mellőzhető, ha az örökösök után vagyon nem maradt. Másszóval a kiskorúak érdekében a hagyatéki eljárást mindenkor meg kell indítani és le kell folytatni, ha annak tárgyi alapja van.

A hivatalból megindult eljárás tehát kérelemre nem szüntethető meg.

Érezte is ezt a kir. járásbíró, midőn a közszerzeményi jog kötelmi jellegére való téves utalással próbálta indoklását erősíteni.

Mellőzzük a vitát, mely a közszerzemény dologi, vagy kötelmi jellegére vonatkoznék, hiszen ennek semmi gyakorlati célja nincs. A kötelmi jogokon alapuló vagyoni értékek ugyanis szemben a téves bírói megállapítással, éppen úgy tárgyai az öröklésnek, mint a dologi jogokra alapítottak. Hiszen ha nem így volna, akkor egy egyszerű kölcsönből eredő, tehát

nyilvánvalóan kötelmi jellegű követelést sem lehetne hagyatéki eljárás körébe vonni.

Jogi alapfogalmat fejez ki a m. kir. Kúria 43. T. ü. határozata, mely kimondja, hogy „örökség tárgyát általában vagyoni érték képezi“, mihez még hozzáfűzhetjük egy másik határozatát, mely szerint „az örökökre az örökhagyónak elhalálózása időpontjában létezett összes vagyoni jogai átszállanak“. (Staud, 146. L.)

Tehát úgy a dologi, mint kötelmi jogok, tekintet nélkül arra, hogy ezek vitások vagy nem vitások, behajthatók-e vagy nem, kétesek-e vagy sem, ipso jure átszállnak az örökhagyó örökösre.

Tévedés tehát az indokolás azon megállapítása, hogy az örökhagyót illető közszerzeményi igény addig nem tárgya a hagyatéki eljárásnak, míg az egyezséggel, vagy bírói ítélettel jogerősen meg nem állapított. (Ehhez, mint gyakorlati jogászok csupán annyit fűzünk hozzá, hogy az elvi lehetetlenségen kívül már gyakorlati szempontból is érthetetlen a kétes követelésekre vonatkozó bírói álláspont, hiszen éppen a vitás követelések és igények átszállásának igazolására van elsősorban szükség, mert enélkül az örökös e vagyoni értékű jogainak érvényesítése végett indítandó perben legitimatio hiányában fel sem léphet. Már pedig a hagyatéki eljárás, miként előzetesen megállapítottuk, tulajdonképpen nem más, mint közhitelű legitimatio.).

Más az ami tévedésbe ejtette a járásbírótságot. Gyakran fordul elő ugyanis, hogy a túlélő házastárs az örökhagyó örökösével szemben közszerzemény címén támaszt igényt, mit ők nem ismernek el. Az örökösök és a nem örökjogi, hanem családjogi címen fellépett és ekként harmadik személyeknek tekintendő felek közti ez a vita természetesen nem tartozik az örökhagyó vagyonának örökösre történt átszállást igazoló perenkívüli bírói (azaz hagyatéki) eljárás körébe. A jelen esetben azonban nem egy harmadik személynek az örökösökkel, mint örökhagyó jogutódaival szemben támasztott családjogi vita képezi az eljárás tárgyát, azaz nem azt dönti el a bíróság, hogy volt-e közszerzemény és az mennyi, (mert ez tényleg a perbírói hatáskörébe tartozik) — hanem csupán azt igazolja, hogy a meghalt személynek ez a vagyoni értékkel bíró joga kikre és milyen arányban szállt át. Ha ez az igény vitás, vagy kétes, úgy az Öe. rendelkezései szerint megállapítja, hogy e jog vitás, vagy kétes.

A hagyatéki vagyon állagát ugyanis az örökösök állapítják meg (55., 7.) és harmadik személyek nyilatkozatai az állag megállapítása tekintetében teljesen közömbösek. Közömbös tehát, hogy az örökösök körén kívül eső adós (kötelezett) elismeri-e vagy sem, hogy az örökhagyó követeléseként (jogi igényeként) leltározott adóssága (vagyoni kötelezettsége) fennáll-e vagy sem, behajtható-e vagy sem, tehát a jelen esetben ugyanígy közömbös, hogy a közszerzemény címén támasztott igény fennáll-e vagy nem, azt a kötelezett elismeri-e vagy sem, ha ezt az igényt az arra egyedül hivatott örökösök örökhagyó igényeként (vagyoni jogaként) megállapították.

Viszont az örökösök körén kívül álló harmadik személynek hitelezői jogcímen, vagy bármely más címen támasztott vagyoni igénye bármily vitathatatlan legyen is az, az örökösök akarata ellenére hagyatéki eljárás keretén belül nem érvényesíthető. Ez utóbbi esetre vonatkozó számtalan határozat között van a bírói végzésben jogszabályként idézett az a meg-

állapítás, hogy a vitás közszerzeményi igény a hagyatéki eljárásban nem érvényesíthető.

Az idézett jogszabály tehát egy a jelen esettel homlokegyenest ellenkező jogviszonyra vonatkozó, vagyis ide nem tartozó jogszabály.

ad. 3. A felfolyamodási kir. törvényszék téves indokolása szerint a hivatalból megindult hagyatéki eljárás kérelemre történt megszüntetését azért vette tudomásul, mert a kiskorú örökösöket képviselő v.-i árvaszék az eljárás megindítását szükségesnek nem tartotta.

Néhány mondatban előzetesen már megállapítottuk, hogy az Öe. 2. §-a alapján hivatalból megindult hagyatéki eljárást a kiskorúak érdekében le kell folytatni.

E tekintetben a felek nem urai az ügynek. Ugyanígy nem ura az árvaszék sem, mely a hagyatéki eljárás során kizárólag a fél szerepét játsza sajátos jogi berendezésének és hatósági jellegének megőrzése mellett. (Öe. 84. §.) Az Öe. 2. szakasza alapján hivatalból megindult hagyatéki eljárás tehát a felek kérelmére, — a gyámhatóságot is szigorúan ideértve, — nem szüntethető meg.

A pécsi kamara közgyűlése.

A pécsi kir. közjegyzői kamara évi rendes közgyűlését Pécsen az évi szeptember 8. napján tartotta meg. A közgyűlésen jelen voltak: Angyal Béla dr. kamarai elnök, vitéz Barna Lajos dr., Berzsényi László dr., Csányi László dr., Csemesz Dénes dr., Csonka Zénó dr., Fehérvári Dezső dr., Hanny Andor dr., Hirmann Gyula dr., Kenderesy János dr., Kiss Elemér dr., Kőszeghy Antal dr., Májay Dezső dr., Mike Imre dr., Milassin Jenő dr., Orley György dr., Siklóssy Tamás dr., Szlávi Kornél dr., Várnay Ernő dr. kir. közjegyzők, Csolozs Jenő dr. és Várnay László dr. helyettesek.

Angyal Béla dr. a közgyűlést a következő beszéddel nyitotta meg:

„Mindannyian tudjuk és érezzük, hogy világtörténelmi napokat élünk. A mai nemzedék idősebb korosztálya végigküzdötte az első világháború borzalmaival, az elvakult düh és bosszúvágy szülte páriskörnyéki ú. n. békediktátumokkal megcsontított Magyarország népe végigszenvedte az idegen megszállás keserveit s a proletárdiktatura rémségeit. És ha valamilyen időre, akkor ezen korszakra áll a költő szava, hogy: „Megfogyva bár, de törve nem, él nemzet e hazán!“ Bízva a végtelen jóságú, kegyelmes Uristen igazságosságában túrtuk a szenvedéseket és reméltük, e sokat gyötört nemzet újra feltámadását. Búgó hittel imádkoztunk és reméltük a Magyar Hiszekegy szavainak beteljesülését és ime: 1938 óta egymásután tértek vissza az elszakított területek. 1938-ban a Felvidék, 1939-ben a Kárpátalja, 1940-ben Keletmagyarország és Erdélynek egy része, majd 1941-ben a Baranyai háromszög és Délvidék tértek vissza a szentistváni birodalom joghatósága alá, hogy attól soha többé el ne szakadjanak. — Végtelen nagy örömmel öleltük szivünkre visszatért testvéreinket, hogy velük együtt közös erővel munkáljuk a magyar nemzet boldogabb jövőjét és a magyar igazság végleges és teljes érvényesülésének céljait. Ezen időkre gondolva a hála és köszönet érzései töltik el mindannyionk lelkét a Főméltóságú Kormányzó Urunk vitéz nagybányai Horthy Miklóssal szemben, akinek a

magyar közvélemény joggal adta az „Országgyarapító“ nevet, mert az ő böles, körültekintő kormányzása juttatta vissza hazánk elszakított részeit a magyar haza testéhez. Áldja meg a Mindenható Úristen töretlén erővel, egészséggel, hogy még hosszú ideig vezethessen minket a szebb és boldogabb magyar jövő felé. Nekünk, a nemzet napszámosainak pedig szent kötelességünk, hogy a Főméltóságú Kormányzó Úr és munkatársai mögé tömören és egységesen felsorakozva teljesítsük, — ha kell, áldozatok árán is, — kötelességünket, mert csakis akkor remélhetjük Nagymagyarország teljes feltámadását.“

Az elnöki megnyitó után *Májay* Dezső dr. terjesztette elő a kamara évi jelentését. Ennek bevezető részében a külpolitikai eseményeket vázolta, majd a szombathelyi kamara mult évi közgyűlésén hozott arról a határozatról emlékezett meg, mely szerint a kétszázpengős értékhatárt meghaladó és telekkönyvi bejegyzést igénylő jogügyletekre vonatkozólag a közjegyzői hitelesítési kényszer bevezetését találja indokoltnak. Ez a javaslat különben a június 7-én megtartott kamaraközi értekezlet megállapodásai alapján szerkesztett novellatervezetben is bennfoglaltatik. Ezzel kapcsolatosan reámutat a jelentés arra, hogy a visszatért felvidéken, ahol a cseh uralom alatt a hitelesítési kényszer e részben fennállott, a közjegyzői okiratok lényegesen elszaporodtak, s ott közelebb jutottak ahhoz a régóta hangoztatott felfogáshoz, hogy a közjegyzők tulajdonképeni hivatásuknak csak úgy felelhetnek meg, ha hatáskörük az okiratszerkesztés területén nyer kiterjesztést.

Megemlékezik ezután a jelentés arról, hogy május 8. napján érkezett a kamarához a közjegyzői rendtartás novella tervezete. A tervezettel a kamara már május 18. napján megtartott választmányi ülésen foglalkozott s nyomban részletes véleményt küldött arra vonatkozólag az igazságügy-miniszterhez. A június 7. napjára egybehívott kamarai értekezleten a jelentés szerint a kamara éppen azért nem képviseltette magát, mert véleményes jelentését már előzetesen felküldte. A továbbiakban a jelentés részletesen ismerteti azt a tervezetet, amelyet a kamaraközi értekezlet alapján készítettek és terjesztettek az igazságügyminiszterhez. Ez a tervezet ép úgy, mint az igazságügyminiszter tervezete is e közlöny hasábjain részletes ismertetést nyert.

A jelentés további része szerint „a rendkívüli idők még mindig tartanak s ez indokolja, hogy a rendeletek állandóan nagy számban jelennek meg, amelyekkel csak úgy tudunk megbirkózni, ha a bennünket érdeklőket indexbe foglaljuk, hogy alkalomadtán azokat felhasználhassuk. Jó szolgálatot tesznek ezekre vonatkozólag a Kir. Közjegyzők Közlönye és az Igazságügyi Közlöny. Megemlékezünk e helyen arról is, hogy a Kir. Közjegyzők Közlönye ez év folyamán lépett a negyvenedik évfolyamba. Megállapíthatjuk, hogy a közlöny célkitűzéseinek jól megfelelt, a kari érdekek bátor szószólója volt s az idők folyamán állandóan s ma különösen karunk tagjainak nélkülözhetetlen és magas színvonalon álló folyóirata.“

A jelentés közli, hogy a kamara területén jelenleg 36 közjegyző és 14 jelölt működik, akik közül 12 jelöltnek van helyettesi jogosítványa. A közjegyző segítők száma a kamara területén 49. A kamarához a mult évben 479 beadvány érkezett, választmányi ülést 27 ízben tartottak. Panasz kir. közjegyző ellen 3 érkezett s mindhárom ügyben az eljárás befejezést nyert. A kamara területén működő közjegyzők összesített ügyforgalmi

adatait a mult évi adatokkal összehasonlítva a jelentés az alábbiakban közli:

	1939.	1940.
Ügyszám	5920	4988
Óvás	3689	1632
Hagyatéki ügy	8027	8093
Másolat hitelesítés	7013	5773
Fordítás	231	135
Beadvány	1037	1108

A kényszerügyletek 22-vel emelkedtek állapítja meg a jelentés, egyéb közjegyzői okiratok 95-el csökkentek, a halál esetére szóló intézkedések ugyancsak csökkentek 39-el. Apadtak a másolatok és fordítás hitelesítések, váltó óvások, utóbbiak most teljesen szünetelnek s apadtak még a házassági válóperi tanúsítványok is. Reméljük azonban, hogy ez az év a statisztika tükrében is jobban sikerül majd, a földműves osztály jobb kereseti lehetőségei folytán nekünk is több dolgunk lesz az idén.

Az alapos szakszerűséggel egybeállított kamarai jelentést a közgyűlés egyhangúlag elfogadta, hasonlóan a *Májay* Dezső dr. részéről előterjesztett azt az indítványt is, mely szerint a kamara a súlyos gazdasági viszonyokra s az egyre fokozódó drágaságra való tekintettel intézzen felterjesztést az igazságügyminiszterhez az állandó közjegyzői díjak 50%-os felemelése iránt. *Köszeghy* Antal dr. indítványát elfogadva, elhatározta még a közgyűlés, hogy a leltározásoknál követett bizonyos irányú helytelen gyakorlat megszüntetése tárgyában is felterjesztést intéz az igazságügyminiszterhez.

Angyal Béla dr. elnök bemutatta a kamara pénztári számadásait s a költségvetési előirányzatot, amelyeket, valamint a *Fehérváry* Dezső dr. által előterjesztett számvizsgálói jelentést a kamara egyhangúlag elfogadta. A zárószámadások szerint a kamara mult évi bevétele volt 2363.45 P., kiadás 2118.69 P., pénztári maradvány volt ezek szerint 244.76 P. A kamara külön, adományként fizetett az erdélyi akcióra 100 P-t, a *Horthy* Miklós repülőalakra 100 P-t s az árvízkárosultak felségélyezésére 100 P. összeget.

A közgyűlés tárgysorozatának utolsó pontjaként megejtett választások eredménye a következő: elnök: *Angyal* Béla dr. pécsi, választmányi rendes tagok: *Mike* Imre dr. nagyatádi, *Örley* György dr. nagykanizsai, *Májay* Dezső dr. kaposvári, *Berzsenyi* László dr. keszthelyi, póttagok: *Siklóssy* Tamás dr. bonyhádi és *Várnay* Ernő dr. csurgói kir. közjegyzők.

Közlemények.

Áthelyezés. Az igazságügyminiszter *Hadházy* Zsigmond dr. debreceni és *Hadházy* Béla dr. szikszói kir. közjegyzőket saját kérelmükre kölcsönösen áthelyezte. Utóbb *Hadházy* Zsigmond dr. közjegyzői állásáról lemondott s így a szikszói állás megüresedett. *Hadházy* Zsigmond dr. nem egészen 10 évig működött a közjegyzői pályán. Ezalatt az idő alatt értékes emberi tulajdonságaival, kitűnő jogászai képzettségével mind kartársai, mind pedig a jogkereső közönség bizalmát és rokonszenvét méltán érdemelte ki.

Kitüntetések. Magyarország kormányzója a világháborút követő forradalmak és ellenforradalmak idején, valamint az ország elszakított területei

visszaszerzése körül önfeláldozással véghezvitt hazafias cselekedetük elismerésül vitéz *Barna* Lajos dr. sásdi, *Csengeri* István dr. szatmárnémeti, vitéz *Fekete* László dr. budapesti, *Kovách* Dénes dr. nyiregyházi, *Matheovits* Ferenc dr. budapesti, *Meixner* László dr. budapesti és *Török* Béla dr. kaloesai kir. közjegyzőknek a nemzetvédelmi keresztet adományozta.

Értekezlet a novellatervezet tárgyában. A közjegyzői rendtartás novella tervezete tárgyában október hó folyamán két ízben is volt előkészítő értekezlet az igazságügyminisztériumban. Az értekezletet *Antal* István államtitkár vezette s részt vettek azokon az igazságügyminisztérium részéről *Vladár* Gábor titkos tanácsos, a törvényelőkészítő osztály főnöke, *Zehery* Lajos és *Farnos* Dezső miniszteri tanácsosok, a közjegyzői kar részéről pedig *Lázár* Ferenc felsőházi tag vezetésével részt vettek *Barcs* Ernő, vitéz *Fekete* László és *Krenner* Zoltán budapesti kir. közjegyzők. Az értekezletnek rövid időn belül folytatása lesz úgy, hogy a tervezet megfelelően előkészítve egy tágabb körű értekezlet megvitatása alá kerülhet. A kar, az intézmény, de nem utolsó sorban a jogszolgáltatási érdekek szólnak a megfelelő novella mielőbbi megvalósítása mellett.

Elmaradt a nyugdíjintézet rendkívüli közgyűlése. E közlöny mult számában közöltük a Kir. Közjegyzők és Közjegyzőjelöltek Nyugdíjintézetének meghívóját az október hó 26-ára egybehívott rendkívüli közgyűlésre. A rendkívüli közgyűlésnek tárgya oly értelmű határozat kimondása lett volna, mely szerint a nyugdíjszabályzat 24., 27. és 31. §-aiban szabályozott végellátási összegek 25 %-os, illetve az árvaellátási díj 50 %-os felemelése, továbbá a nyugdíjszabályzat 6. §. 4. pontjában, a 34. §-ban, a 40. §. 2. bekezdésében és a 49. §. 2. bekezdésében foglalt rendelkezéseknek a háború tartamára való felfüggesztése tárgyában az igazságügyminiszterhez felterjesztés intéztesék. Tekintettel egyrészt a közlekedési nehézségekre, másrészt pedig arra a körülményre, hogy a rendkívüli közgyűlés tárgya tekintetében a nyugdíjintézet tagjai túlnyomó többségének véleménye megnyilvánult abban a 280 válaszbán, amelyeket az indítvány elfogadása tekintetében a nyugdíjintézethez beküldtek, az intézet vezetősége a közgyűlés megtartásától elállott. Az intézőbizottság nevében azonban a közgyűlési indítványnak megfelelő felterjesztést fog intézni az igazságügyminiszterhez, aki az 1930:IV. t.-c. 7. §. és a nyugdíjszabályzat 34. §-a alapján a felemelés tárgyában minden javaslat nélkül is rendelkezhetik.

Illetékkiszabási hivatalok közzéi köteleessége. A 37028/1923. P. M. rendelet szerint ha a hagyatéknak a közjegyzői díj alapjául szolgáló értéke az illeték kiszabás alkalmával magasabban állapíttatnék meg, az illeték kiszabó hivatal köteles a hagyatékhöz tartozó ingatlanoknak az örökösödési illeték alapjául vett értékre vonatkozó adatokat az eljáró kir. közjegyzővel a fizetési meghagyások kibocsátásával egyidejűleg közölni. Ha ez irányban az illetékes közjegyző megkeresést intéz a kiszabó hivatalhoz, az köteles a kívánt értesítést soronkívül megadni. Az iratokat azonban a közjegyző csak a kir. pénzügyigazgatóság (Budapesten az illetékkiszabási hivatal) engedélyével tekintheti meg. Ez a rendelet a gyakorlatban — mondhatni általánosságban — feledésbe menvén, a budapesti kir. közjegyzői kamara az illetékes hivatalokat a rendeletben előírtak betartása iránt megkereste. A m. kir. illetékkiszabási hivatal a megkeresésre Ikh. 180.420/1941. II. szám alatt már értesítette is a kamarát, hogy a rendeletben foglaltaknak a jövőben való betartása iránt intézkedett.